אִי נַמִי – ואפשר לקנות פיל, גם **בַּחֲבִילֵי זְמוֹרוֹת** – חבילות של ענפי גפנים, שיניח ערימה מהם על הקרקע בגובה שלושה טפחים, ויעלהו עליהם, וכיון שהוא מוגבה מן הקרקע שלושה טפחים הרי זו הגבהה ונקנה בה.

משנה

משנתנו באה לבאר כיצד נקנים קרקעות ושאר חפצים:

נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת – קרקעות, שהם נכסים שמהווים אחריות ובטחון לחובותיו של אדם, **נִקְנִין בְּכֶסֶף**, הניתן עבור הקרקע, **וּבִשְׁטָר** שכותב המוכר לקונה שהקרקע קנויה לו, **וּבַחֲזָקָה**, דהיינו פעולה המוכיחה בעלות בקרקע, כגון עידור, פריצת גדר, וכדומה.

נכסים **שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** – מטלטלין, שהם יכולים להאבד מן העולם ואין בהם אחריות עבור חובותיו של אדם, **אֵין נִקְנִין אֶלָּא בְּמְשִׁיכָה** – שמושכן לרשות שיש לו חלק בה.

המשנה מביאה דרך קנין נוספת למטלטלים: **נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** [־מטלטלים], **נִקְנִין** כאשר הם נמכרים **עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת** [־קרקעות], **בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה**, שהם קנינים המועילים בקרקעות. וקנין זה נקרא 'קנין אגב' שהמטלטלין נקנים אגב הקרקעות.

ומוסיפה המשנה שלפעמים הקרקעות נטפלים למטלטלין: **וְזוֹקְקִין** – ומצריכים המטלטלין **אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת** [־הקרקעות], **לִיְשָׁבַע עֲלֵיהֶן**, שאף ששנינו שאין נשבעין על הקרקעות, כלומר שאם נתחייב אדם שבועה אודות תביעת קרקעות אינו נשבע, מכל מקום אם נתחייב שבועה גם על תביעת מטלטלין, הרי הוא נשבע אגב המטלטלין אף על הקרקעות.

גמרא

שנינו במשנה שקרקע נקנית בכסף, הגמרא מבררת את המקור לקנין זה: **בְּכֶסֶף, מְנָלָן** – מהיכן למדנו קנין זה בקרקע. **אָמַר** חִזְקִיָּה, **אָמַר קְרָא 'שְׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ'** (ירמיה לב מד). הגמרא מקשה: **וְאִימָא עַד דְּאִיכָּא שְׁטָר** – ושמא אין הקרקע נקנה בכסף לבדו אלא אם כן המוכר נותן לקונה גם שטר קנין, **דִּכְתִיב** – שהלא בהמשך הפסוק כתוב, **'וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם יקנו'**, ויש ללמוד מזה שיש צורך בשני הקניינים יחדיו. הגמרא מתרצת: **אִי כְּתִיב 'יִקְנוּ' לְבַסּוֹף** – אילו היתה נכתבת המילה 'יקנו' לאחר שהוזכר השטר, והיה נאמר 'שדות בכסף וכתוב בספר וחתום יקנו', **כְּדְקָאָמְרַתְּ** – היה כדבריך, שהקרקע נקנית בכסף ובשטר יחדיו. **הַשְׁתָּא דִּכְתִיב 'יִקְנוּ' מֵעִיקָּרָא** – עתה שנכתב בפסוק 'יקנו' קודם הזכרת קנין השטר ואחר הזכרת קנין הכסף, יש ללמוד מכך. **שִׁכְפָּא קָנֵי** – הכסף לבדו קונה, ואילו **הַשְׁטָר** הנזכר בפסוק, **רְאָיָה בְּעָלְמָא הוּא**, שהמוכר מוסרו לקונה לראיה על הקנין.

אָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ שכסף לבדו קונה בקרקעות **אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין אֶת הַשְּׁטָר** – במקום שאין רגילים לכתוב שטר אלא מכירת קרקע נעשית בכסף בלבד, **אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין אֶת הַשְּׁטָר, לֹא קָנָה** בכסף עד שיכתב את השטר, שכן אין הלוקח גומר בדעתו לקנות את הקרקע בלא שטר. ואף במקום שרגילים לכתוב שטר, **אִי פָּרִישׁ** – אם פירש הלוקח שתהיה הברירה בידו לקנות בכסף או בשטר, **פָּרִישׁ** – מועיל פירושו וקונה בכסף לבד או בשטר לבד, כפי שיחפוץ. **כִּי הָא** – כמעשה זה **דְּרַב אִידִי בַּר אָבִין, כִּי זְבִין אַרְעָא** – כאשר קנה קרקע, **אָמַר** למוכרים, **אִי בָּעִינָא בְּכַסְפָּא אֵיקְנֵי אִי בָּעִינָא בִּשְׁטָרָא אֵיקְנֵי** – אם אחפוץ אקנה אותה בכסף ואם אחפוץ אקנה אותה בשטר שתכתבו לי. וכוונת דבריו היתה, **'אִי בָּעִינָא בְּכַסְפָּא אֵיקְנֵי'**, כלומר, **דְּאִי בָּעִיתוּ לְמֵיהְדַּר לֹא מָצִיתוּ הְדַרִיתוּ** – שאם תרצו לחזור בכם ולבטל את המקח אחר ששלמתי כסף, וקודם שהגיע השטר לידי, אוכל לומר שאני רוצה לקנות את הקרקע בכסף ששלמתי עבורה, ואין אתם יכולים לבטל את המקח לאחר שחל. **וְבמה שהוסיף ואמר 'אִי בָּעִינָא בִּשְׁטָרָא אֵיקְנֵי'**, כוונתו **דְּאִי בָּעִינָא לְמֵיהְדַּר הַדְרָנָא בִּי** – שאם ארצה לחזור בי ולבטל את המקח, אוכל לומר שרצוני הוא שהקנין יתבצע בשטר, וכיון שעדיין לא הגיע השטר לידי, המקח בטל.

למדנו במשנה: "נכסים שיש להם אחריות", דהיינו קרקעות, "נקנים בכסף, **וּבִשְׁטָר** ובחזקה".

מְנָלָן – מהיכן לנו שקרקע נקנית בשטר, **אִילֵימָא מְשׁוּם דִּכְתִיב** בירמיהו שאמר לו הקב"ה שאחר החורבן עוד יבוא זמן שיקנו שדות **'וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים'** (ירמיה לב מד), והכוונה שיכתבו שטר לקניית קרקע, **וְהָאֲמַרְתְּ** – והלא כבר אמרנו, שהשטר האמור בפסוק **שְׁטָר רְאָיָה בְּעָלְמָא הוּא** ולא שטר קנין. **אֶלָּא** המקור לקנין שטר הוא **מֵהָכָא** – מפסוק זה, **'וְאֶשְׂקֹח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה'** (ירמיה לב יא) והוא השטר בו קנה ירמיהו קרקע, ולמדנו מכאן קנין שטר בקרקעות.

הגמרא מגבילה את קנין השטר: **אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שָׁנוּ** – לא אמרו במשנה ששטר מועיל לקנין, **אֶלָּא בְּשִׁטַּר מַתָּנָה** – שנותן קרקע במתנה, ומקנה אותה על ידי שטר, שאין שם תשלומים עבור הקרקע, **אֲבָל בְּמֶכֶר** – המוכר שדה לחבירו, **לֹא קָנָה** את הקרקע על ידי שטר, **עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ** למוכר **דָּמִים** [־דמי הקרקע], כפי שסיכמו ביניהם, כיון שאין המוכר גומר בדעתו להקנות כל עוד שלא קיבל את הכסף. **מָתִיב** – מקשה **רַב הַמְנוּנָא** מברייתא, **בְּשִׁטַּר כֵּיצַד** – כיצד נעשה שטר ששדות נקנות בו, **כָּתַב לוֹ** המוכר ללוקח **עַל הַנְּיָיר אוֹ עַל הַחֶרֶס אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם**, בשטר או בחרס, **שָׁוֶה פְּרוּטָה, 'שָׂדִי מְכוּרָה לָךְ'**, וכן הנותן מתנה כותב בשטר שנותן למקבל, **'שָׂדִי נְתוּנָה לָךְ'**, על ידי שטרות אלו **חֲרֵי זוֹ מְכוּרָה וּנְתוּנָה**, ולמדנו מכאן ששטר מועיל לקנות בין במכר ובין במתנה, ואיך אמר שמואל שבמכר אין די בשטר בכדי לקנות. **הוּא** – רב המנונא, **מוֹתִיב לָהּ** [– הקשה קושיא זו], **וְהוּא מְפָרֵק לָהּ** – תירצה, שמדובר בברייתא זו **בְּמוֹכֵר שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ** – מפני שהיא גרועה, ולפיכך גמר בדעתו להקנותה לו גם קודם שנתן את דמי הקרקע, כדי שלא יוכל לחזור בו. אבל בשאר המכירות, סבר שמואל שאין השטר קונה לבדו, משום שהמוכר אינו גומר בדעתו להקנות עד שישלם.

רַב אַשִׁי אָמַר תירוץ אחר לקושיא מהברייתא על שמואל, שאין הברייתא מדברת בשני מעשים שונים, מכר או מתנה, אלא במקרה אחד **שְׁבַּמַּתָּנָה בִּיקֵּשׁ לִיתְּנָהּ לוֹ** – שנותן את השדה לחבירו במתנה, **וְלָמָּה כָּתַב לוֹ** בשטר גם **לְשׁוֹן מֶכֶר**, 'שדי מכורה לך', **כְּדֵי לְיַפּוֹת אֶת כּוֹחוֹ** של מקבל המתנה, ולפרש שנותנה לו באחריות, שאם יבוא בעל חובו ויגבה את הקרקע, יחזור המקבל ויגבה ממנו את דמי המתנה הכתובים בשטר.

למדנו במשנה: "נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר **וּבַחֲזָקָה**". **מְנָלָן** – מנין לנו שקרקע נקנית בחזקה. **אָמַר** חִזְקִיָּה, **אָמַר קְרָא** בירמיה (מ י) שגדליהו בן אחיקם אמר לאלו שנותרו בארץ אחר גלות בבל, **'וּשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר תְּפַשְׂתֶּם'**, ומפרשים את הפסוק, **בַּמֶּה תְּפַשְׂתֶּם** את עריכם וזכיתם בהם, **בִּישִׁיבָה**, שהישיבה בערים היא גרמה לקנייתן, ומכאן שחזקה, דהינו שימוש וישיבה בקרקעות, קונה. **דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא**, בדברי משה לישראל אודות כיבוש הארץ נאמר **'וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וְיָשַׁבְתֶּם בָּהּ'**, ויש לדרוש את הפסוק **בַּמֶּה יְרִשְׁתֶּם** את הארץ, **בִּישִׁיבָה**, שהוא קנין חזקה, ומכאן למדנו שקנין חזקה מועיל בקרקעות.

למדנו במשנה, **וְנכסים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** [־מטלטלין], **אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. מְנָלָן** שמטלטלין נקנים במשיכה, **דִּכְתִיב 'וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ'** (ויקרא כה יד), **דָּבָר הַנִּקְנֶה** בהעברתו **מִיָּד לְיָד**, וזהו קנין משיכה שעניינו העברת החפץ מרשות המוכר לרשות הקונה. וכל זה לדעת ריש לקיש שמשיכה מועילה במטלטלין מן התורה. **וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר דָּבָר תּוֹרָה** – מדין תורה, **מָעוֹת קוֹנוֹת** – נתינת הכסף היא הקונה את החפץ, ואין משיכה קונה, **מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** – האם המשנה מלמדת שבקנין משיכה קונה מן התורה, ושלא כדבריו. מתרצת הגמרא: לדעת רבי יוחנן, **הָתָנָא** במשנה **תַּקַּנְתָּא דְּרַבָּנָן קָתָנֵי** – שנה את תקנת חכמים שעָקְרו קנין כסף מן המטלטלין, ואמרו שמשיכה תקנה בהם.

למדנו במשנה, 'נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת' [־מטלטלין], 'נקנים עם

המשך בעמוד ר

נכסים שיש להם אחריות', [־קרקעות], 'בכסף ובשטר ובחזקה'.
קנין זה נקרא קנין אגב, שאגב הקרקעות נקנים המטלטלים.
מָנָחֵנִי מִילֵּי – מהיכן למדנו שמטלטלין נקנים אגב הקרקעות, **אָמַר**
חִזְקִיָּה דְּאָמַר קְרָא – נאמר בפסוק אודות מה שנתן יהושפט לבניו,
'**וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת וְגוֹ'** רבוֹת **וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרֵי**
מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה' (דברי הימים ב' כא ג), שהקנה להם את
המטלטלין על ידי קניית הערים, דהיינו בקנין אגב.
אִיבַּעְיָא לְהוּ, בְּעֵינָן – האם לצורך קנין אגב אנו זקוקים שיהיו

המטלטלים **צְבוּרִים** – מונחים בקרקע שהם נקנים עמה, **אוֹ** שמא
לֹא נזקקים לכך, ואפילו המטלטלים אינם על הקרקע הרי הם
נקנים אגבה. **אָמַר רַב יוֹסָף, תָּא שְׁמַע,** שנינו במשנה (פאה פ"ג מ"ו),
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אפילו קטנה ביותר, **חַיֶּבֶת**
בְּפֵאָה - שאם גדלה בה תבואה יש להשאיר בה פאה לעניים. **וְכֵן**
חייבת **בְּכִבּוּרִים** – שאם גדלו בה משבעת המינים, אף אם הם
מעטים, חייב להפריש מהם ביכורים ולהעלותם לירושלים.

וְכֵן יכולים לִכְתּוֹב עָלֶיהָ שטר פְּרוֹסְבּוּל. שתקנת פרוזבול תוקנה רק כאשר יש ללווה קרקע, משום שכך הדרך שמלווים למי שיש קרקע בידו, וניתן לפרוע ממנה את החוב. ודי בכך שיהיה לו קרקע קטנה ביותר. וְכֵן די בקרקע כל שהיא כדי לִקְנוֹת עִמָּהּ בקנין אגב נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת [־ מטלטלין].

רב יוסף מבאר את הראיה מהמשנה: וְאִי אָמְרַתְּ בְּעֵינַן – ואם תאמר שצריכים אנו, שהמטלטלים יהיו צְבוּרִים בקרקע שהם נקנים בקניינה, הרי יש לשאול, קרקע כָּל שֶׁהוּא, לְמַאי חָזֵי – למה היא ראויה, וכי איזה חפץ ניתן להניח בה. אלא מוכח מכאן שאין צורך שהמטלטלים יהיו צבורים בקרקע, ולכן אפילו בקרקע קטנה ביותר ניתן לקנות מטלטלים גדולים ורבים.

הגמרא דוחה את הראיה: תַּרְגּוּמָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר בִּיסְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף – רב שמואל בר ביסנא יישב והסביר את המשנה ביושבו לפני רב יוסף, שניתן לקנות מעט מטלטלים אגב קרקע כל שהיא, וּכְגוֹן שֶׁנָּעַץ בָּהּ מַחַט ואותה מכר אגב הקרקע. אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף, קְבַסְתָּן – צערתני, בדחיה זו, וכי אִיכְפַּל תַּנָּא לְאַשְׁמוּעִינַן מַחַט – האם טרח התנא להאריך ולהשמיע לנו כיצד לקנות מחט שהיא דבר שאינו בעל ערך. אָמַר רַב אַשִׁי, מַאן לֵימָא לָן – מי אמר לנו, דְּלָא תָּלָה בָּהּ – במחט, מַרְגָּנִיתָא דְּשַׁוְיָא אַלְפָּא זוּזֵי – מרגלית השוה אלף זוז, ולפיכך טרח התנא והשמיע לנו כיצד לקנות מחט, שהרי על ידה יכול לקנות ממון רב.

הגמרא מביאה ראיה נוספת, האם בקנין אגב יש צורך שהמטלטלים יהיו צבורים בקרקע: תָּא שְׁמַע ראיה לספק, מדברי הברייתא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַעֲשֶׂה בְּמָדוֹנִי אֶחָד – אדם ממקום ששמו מדון, שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה וּבִיקֵּשׁ לִיתְּנָם בְּמַתָּנָה, אָמְרוּ לוֹ חכמים שאֵין לוֹ תַּקָּנָה – אין לו דרך להקנותם, עַד שֶׁיַּקְנֵם עַל גַּבֵּי קַרְקַע, דהיינו שיקנה להם קרקע ואגב הקרקע יקנה את המטלטלים. ומאחר ולא היתה לו קרקע, מֶה עָשָׂה, הָלַךְ וְלָקַח – וקנה, בֵּית סֶלַע – קרקע קטנה בגודל מטבע הנקרא סלע, סָמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר צד צְפוֹנִי זֶה של הקרקע קנוי לִפְלוֹנִי, וְעִמּוֹ – ואגב הקרקע יקנה גם מֵאָה צֹאן וּמֵאָה חָבִיּוֹת, וָמֵת בלא שנעשה קנין נוסף, וְקִיְּימוּ חכמים אֶת דְּבָרָיו, שאכן הצאן והחביות נקנו לאותו פלוני.

הגמרא מבארת את הראיה: וְאִי אָמְרַתְּ בְּעֵינַן שהמטלטלים יהיו צְבוּרִים בָּהּ – בקרקע שנקנים עמה, הרי יש לשאול, בֵּית סֶלַע – קרקע בגודל מטבע של סלע, לְמַאי חָזֵי – למה היא ראויה, הלא לא ניתן להכניס בה מאה צאן ומאה חביות, אלא על כרחך שאין צורך שהמטלטלים יהיו צבורים בקרקע שעמה הם נקנים. הגמרא דוחה את הראיה: מִי סָבְרַתְּ – האם לדעתך, אותו בֵּית סֶלַע שלקח המדוני, היה שטח בגודל סֶלַע מַמָּשׁ, אין זה כך, אלא מַאי סֶלַע דְּנָפִישׁ טוּבָא – אותו בית סלע היה שטח שרחב הרבה ויכלו להכניס לתוכו מאה צאן ומאה חביות, וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ סֶלַע – ומדוע נקרא בשם 'בית סלע', משום דְּקָשֵׁי כְּסֶלַע – שהיה השטח קשה כסלע ואינו ראוי לזריעה, ולפיכך קנאו בזול.

תָּא שְׁמַע ראיה אחרת לספק, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שהוצרך למעשה קנין כדי להקנות את חפציו לאחר. ונחלקו הדעות מה היה מצבו של אדם זה, יש אומרים שֶׁחָלָה ונטה למות בִּירוּשָׁלַיִם, ולדעתם הלכה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שאפילו שכיב מרע, אינו יכול להקנות דבר ללא מעשה קנין כבריא. וְאָמְרֵי לָהּ – ויש שאמרו שאדם זה בָּרִיא הָיָה, משום שלדעתם הלכה כְּרַבָּנָן הסוברים שדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים ואילו היה חולה הנוטה למות לא היה נצרך למעשה קנין. והמעשה באדם זה היה, שֶׁהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה וּבִיקֵּשׁ לִיתְּנָם בְּמַתָּנָה לאדם אחר. אָמְרוּ לוֹ חכמים שאֵין לוֹ תַּקָּנָה [־דרך להקנותם] עַד שֶׁיַּקְנֵם עַל גַּבֵּי קַרְקַע בקנין אגב, ומאחר ולא היתה לו קרקע, מֶה עָשָׂה, הָלַךְ וְלָקַח בֵּית רוֹבַע סָמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר, ששטח בגודל טֶפַח עַל טֶפַח מאותו בית רובע יהיה נתון לִפְלוֹנִי, ויחד עִמּוֹ יקנה מֵאָה צֹאן וּמֵאָה חָבִיּוֹת, וָמֵת בלא שנעשה קנין נוסף, וְקִיְּימוּ חכמים אֶת דְּבָרָיו, שאכן הצאן והחביות נקנו לאותו פלוני אגב הקרקע. וְאִי אָמְרַתְּ – ואם תאמר, שבְּעֵינַן – שצריכים אנו, שהמטלטלים יהיו צְבוּרִים בקרקע שנקנים עמה, הרי יש לשאול, שטח בגודל טֶפַח עַל טֶפַח, לְמַאי חָזֵי – למה הוא ראוי, וכי כיצד יכנסו בו מאה צאן ומאה חביות, אלא מוכח מברייתא זו שאין צורך שיהיו המטלטלים צבורים בקרקע.

הגמרא דוחה: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן שביקש לתת במתנה לְדְמֵי – את המעות שהיו בידו בשווי מאה צאן ומאה חביות, ויתכן לומר שצברם בשטח של טפח על טפח. הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא – כך גם מסתבר, שהמעשה היה במעות, דְּאִי סַלְקָא דַעְתָּךְ – שאם עלה על דעתך לומר שהמעשה היה בְּמֵאָה צֹאן וּמֵאָה חָבִיּוֹת מַמָּשׁ, למה אמרו שאין לו תקנה כי אם להקנותם אגב קרקע, נִיקְנִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ – שיקנה לו אותם בַּחֲלִיפִין – שיקבל חפץ מהקונה וימשכנו אליו, ותמורתו ובחליפיו נקנים המטלטלים לאותו אדם. ואם היה אותו אדם עושה כן, לא היה נזקק לקנות קרקע ולהקנות את המטלטלים עמה, אולם אם מדובר במעות לא יכול היה להקנותם בחליפין, שהדין הוא שאין מטבע נקנה בחליפין.

הגמרא דוחה את הראיה שהקנה לחבירו מעות בלבד: וְאֶלָּא מַאי – מה הנך חפץ להוכיח, כי מדובר לְדְמֵי – שהקנה לו את המעות, עדיין יש להקשות, נִיקְנִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ שיקנה אותם בִּמְשִׁיכָה, ומדוע הוצרך להקנותם אגב קרקע. אֶלָּא על כרחך, הטעם שלא הקנה את המעות במשיכה, הרי זה מפני דְּלֵיתֵיהּ לִמְקַבֵּל מַתָּנָה – לפי שמקבל המתנה לא היה שם, ולא היה באפשרותו למשכם, הָכִי נַמִּי – כך גם ניתן לומר, שאפילו אם נעמיד שאכן היו צאן וחביות ממש, לא היה באפשרותו להקנותם בחליפין, משום דְּלֵיתֵיהּ לִמְקַבֵּל מַתָּנָה – שמקבל המתנה לא היה שם, ולא היה יכול לתת סודר לקנין החליפין.

שואלת הגמרא: וְנִיזְכִּינְהוּ נִיהֲלֵיהּ אַגַּב אַחֵר – והלא יכול הנותן לזכותם לו על ידי אדם אחר שימשוך אותם, ויאמר לו זכה בהם עבור מקבל המתנה. משיבה הגמרא: לֹא סָמְכָה דַּעְתֵּיהּ – לא סמכה דעתו על אחר שימשוך, כיון שסָבַר שיש לחשוש שמא האדם שימשוך את המטלטלין כדי לזכות בהם למקבל, שָׁמִיט וְאָכִיל לְהוּ – כשיטלם אליו יאכלם וישתמש בהם שלא כדין, ומתוך חששו הוזקק להקנות את המטלטלים בקנין אגב.

הגמרא מבררת: וְאֶלָּא לפי האמור שאכן יכול היה להקנות בדרכים אחרות, מַאי – מהו הפירוש שאמרו חכמים שאֵין לוֹ תַּקָּנָה אלא להקנותם בקנין אגב, הלא באמת קיימים קניינים נוספים בהם היה יכול להקנות אלא שחשש להשתמש בהם. מיישבת הגמרא: הָכִי קָאָמַר – כך אמרו לו חכמים, לְמַאי – לפי מה דְּלָא סָמְכָה דַּעְתֵּיהּ – שאין סומכת דעתו להיעזר באחרים להקנות במשיכה, אֵין לוֹ תַּקָּנָה אחרת במצב זה, עַד שֶׁיַּקְנֵם עַל גַּבֵּי קַרְקַע בקנין אגב, אמנם אם לא היה חושש שהאחרים שיקנו במשיכה ישתמשו שלא כדין, יכול היה להקנות לחבירו על ידי משיכת אחרים, ולא היה נזקק בדווקא לקנין אגב.

הגמרא מביאה ראיה נוספת האם בקנין אגב יש צורך שהמטלטלים יהיו צבורים בקרקע: תָּא שְׁמַע ראיה מהמשנה (מעשר שני פ"ה מ"ט), מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ בָּאִים בִּסְפִינָה, ונזכר רבן גמליאל שיש לו בביתו פירות טבל שלא נתן רשות לבני ביתו להפריש מהם תרומות ומעשרות, וחפץ לעשרם כאן בספינה כדי שלא יטעו בני ביתו ויאכלום, ויכשלו באיסור טבל. אותה שנה היתה שלישית או שישית לשמיטה והוצרך להפריש מעשר ראשון ומעשר עני. אָמַר לָהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִזְקֵנִים, שבניהם היו רבי יהושע בן חנניה ורבי עקיבא, עִישּׂוּר – עשירית, מן הפירות שֶׁאֲנִי עָתִיד לָמוֹד – למדוד ולהפריש, לאחר מכן כשאבוא לביתי, הרי הוא מעשר ראשון,